

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Filozofická fakulta

Ústav věd o umění a kultuře

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Autor práce a studijní obor: Michal Vitek, Kulturní studia

Název práce: Grimdark – studie výskytu a aplikace nového podžánru v moderní fikci

Oponent práce: PhDr. Peter Demeter, Ph.D.

Slovní vyjádření, náměty a otázky k obhajobě:

Autor se ve své diplomové práci pokouší stanovit podmínky, za jakých lze pracovat s relativně novým podžánrem/subžánrem v rámci širšího spektra populární kultury. Snaha o stanovení podmínek se týká specifického subžánru s názvem *grimdark*, přičemž důležitou součástí předkládaného výzkumu je také určení specifik tohoto žánru a obecně jeho charakterizace. Práce je, co se týče zkoumaného materiálu, výrazně transmediální a metodologicky se opírá o několik teoretických bází, zejména o teorie fikce, teorie fanouškovství, také o teorie žánrovosti a další (bohužel tento výběr je poněkud nekonceptní, k tomu viz níže). Z textu je patrné, že autor se dobře orientuje ve zkoumaném a značně rozsáhlém materiálu, který je vymezen výskytem, popřípadě potenciálním výskytem *grimdarkových* reprezentací. Je schopen hledat analogie mezi jednotlivými díly a univerzy a brát v potaz způsoby jejich zobrazení, které jsou stanoveny příslušným médiem (texty, komiksy, filmy, videohry, deskové hry...). Práce dle mého názoru zpracovává zajímavé téma, zajímavé tedy především na základě zkoumaného (*grimdarkového*) materiálu, který sám o sobě nabízí různé možnosti uchopení. Výzkum ale bohužel trpí mnohými nedostatky.

Po relativně krátkém úvodu přicházejí dvě kapitoly s názvy „Fikce, fantasy a temné fantasy“ a „Představení existence subžánrů“. Tyto pasáže se především snaží o vymezení prostoru, v němž se výzkum pohybuje, a nastavují metodologická východiska pro následné části, které jsou spíše interpretační. Autor se postupně věnuje teorii fikce, autorství a fanouškovství, žánrům fantasy a temného fantasy, možnostem subžánrovosti nebo též specifičnosti recepce daných (*grimdarkových*) děl a univers, tzn. například i otázce, nakolik jsou daná díla určena pro mladší diváctvo, čtenářstvo atd. Tyto různé linky výkladu postrádají určitou koncepci, která by je mohla propojit a osvětlit, proč se daným tématům autor vlastně věnuje. Jednotčím průsečíkem by dle mého názoru mohly být teorie fikčních světů, ostatně autor svůj teoreticko-metodologický výklad právě touto problematikou začíná, ale tyto teorie by popřípadě bylo dobré asi více rozpracovat. V souvislosti s teoriemi fikce se autor dotýká mimo jiné i otázky, k čemu odkazují dané znakové systémy ve fikčních světech a zabývá se vztahem „reality“ a „fikce“, nicméně v některých pasážích se nacházejí (dle mého názoru) poněkud zjednodušující tvrzení, např.: „*Rád fikční příběhy prožívám, než abych je podroboval vnější komparaci s realitou*“ (s. 13). Pokud přistoupíme k tomu, že fikční světy (potažmo i možné světy) jsou „modelovány“ ve vztahu k „realitě“ či k tomu, co za „realitu“ běžně označujeme, je opravdu ona dělící čára při recepci daných děl udržitelná? **Rád bych tedy v návaznosti na výše popsané autora poprosil o to, aby rozpracoval a osvětlil samotné termíny fikce a fikčních světů.**

První dvě kapitoly bohužel trpí množstvím stylistických a gramatických chyb a překlepů. Na straně 32 ale dochází k určitému zlomu. Text začíná být mnohem čitelnější a přehlednější. To se ostatně týká i jeho obsahové stránky. Celkem povedené jsou pasáže, které se věnují odvětví videoher, rolebooků atd.

Je vidět, že obzvláště v prostředí videoher je autorovi „dobře“, v tématu se orientuje a je schopen komparace. Kvituji snahu zapojit do výkladů širší kontext, například ekonomické hledisko apod. Autor se postupně dostává k problematice hrdinů a antihrdinů v grimdarkových příbězích a hledá specifika grimdarku, přičemž vychází z psychoanalytické teorie C. G. Junga. Za zajímavé v tomto ohledu pokládám specifikum, které spočívá v důležitosti archetypálních „stínů“ a v relativizaci hrdinství a antihrdinství, kdy hrdinné vítězství často podléhá upozornění: Ano, „dobro“ zvítězilo, ale za jakou cenu? Přes vizualitu daných grimdarkových příběhů se pak autor dostává k dalšímu specifiku, kterým je určité přehánění hrůzy, jenž je spojeno se snahou předat recipientům silně emocionální prožitky na hranicích děsu a extáze, což nás přivádí také ke konceptu vznešena (zde možná trochu postrádám koncept „sublime terror“ E. Burka, který by v daném směru mohl být nápomocný). Dále kvituji autorovu snahu upozornit na určitou volatilitu pojmu grimdark, který na jednu stranu může působit jen dojmem dalšího označení (s tím, že může být využito jako určitý brand ke komerčním účelům), zároveň ale tato kategorie popisuje jisté způsoby zobrazení a umožňuje nám je komunikovat, hledat podobnosti, rozdíly při komparaci s jinými žánry a subžánry, hledat jejich překryvy a také sledovat jejich proměny.

Ke konci textu je umístěna exkurze ve formě kapitoly „Otázky digitálního umění“, která se víceméně zaměřuje na možná specifika grimdarku po stránce zobrazovacího média. Zajímavé jsou opět pasáže věnující se zejména videohrám a specifiku jejich interaktivity, ačkoli nutno podotknout, že autor v této kapitole vznáší dle mého názoru zbytečně vágní otázky, např. zda je vůbec grimdark hoděn odborného zájmu (s. 63). Myslím, že (především) v rámci kulturních studií je již trochu nesměrodatné uvažovat o tom, zda jsou nějaká témata, která jsou nebo nejsou hodna odborného zájmu, a to už například jenom na základě vlastní oborové tradice, tedy toho, že právě kulturní studia začala zkoumat „něco“, co po dlouhá léta stálo stranou odborného zájmu, tedy populární kulturu, a zejména počala populární kulturu nehodnotit prizmatem vysokosti a nízkosti. Naopak si myslím, že právě témata, jako je i téma předkládané diplomové práce, do odborného úzu kulturních studií jednoznačně patří, nehledě na to, že úvahy o tom, zda vůbec takové téma zkoumat, by spíše patřily do úvodní části práce a ne na její konec.

Text diplomové práce neprošel pečlivou redakcí. Nachází se v něm velké množství gramatických i stylistických chyb, navíc se v něm nachází spousta zbytečných překlepů. Tato okolnost bohužel obsah předkládaného výzkumu podkopává. Na několika místech se setkáváme s anomáliemi ve zvoleném způsobu průběžného odkazování pod čarou (např. na s. 58 nalezneme tzv. harvardský způsob odkazování), což opět pravděpodobně souvisí s tím, že nebyla provedena řádná redakce textu. Seznam literatury je sestaven víceméně pečlivě, byť se tu a tam objevují nedostatky ve formě nejednotného bibliografického zápisu; jedná se ale o drobnosti.

Práce dle mého názoru splňuje základní požadavky, které jsou na tento typ akademických textů kladené. Přes mnohé nedostatky popsané výše považuji snahu zpracovat rozsáhlý materiál k výzkumu a zabývat se víceméně neprobádaným popkulturním subžánrem (být zjevně vykazujícím podobnosti s jinými žánry a subžánry) za vcelku přínosnou sondu do „fungování“ některých částí popkulturního prostředí. Práci tedy doporučuji k obhajobě.

Navrhovaná klasifikace: dobře

podpis oponenta práce

V Českých Budějovicích 24. 5. 2023

Stupeň klasifikace:	Výborně	velmi dobře	dobře	nevyhověl
---------------------	---------	-------------	--------------	-----------